

■ Экалагічны лікбез

«ЗЯЛЁНАЕ»
НЕВУЦТВА

Да чаго вядзе няведанне законаў?

Як паказвае найноўшая гісторыя, з усіх відаў невуцтва самае страшнае для чалавека — экалагічнае. Без ведання асноў экалогіі мы не зможам захаваць нашчадкаў чысты свет. Выкінулі ў сметніцу батарэйку, спалілі на заднім двары прадпрыемства макулатуру — здаецца, глупства! Але праз элементарную экалагічную неадукаванасць мы можам нанесці непараўнальную шкоду прыродзе. Каб гэтага не адбылося, адкрываем новую рубрыку «Экалагічны лікбез», дзе будзем расказваць, якія законы стаяць на варце беларускай экалогіі. Вядучы рубрыкі — **Аляксандр ЦАБРУК, намеснік начальніка ўпраўлення Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя. У сваю чаргу, шануюны чытачы, калі на вашых вачах адбываецца нейкае «экалагічнае злачынства», просім паведамляць аб гэтым у рэдакцыю газеты «Звязда».**

СПАЛІЦЬ АЛЬБО
ПЕРАПРАЦАВАЦЬ?

Найбольш тыповыя парушэнні прыродаахоўнага заканадаўства, якія выяўляюцца органамі Мінпрыроды — гэта спальванне адходаў. Напрыклад, сёлета ў лютым Мінскай раённай інспекцыяй прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя быў зафіксаваны факт спальвання рэшткаў драўніны на тэрыторыі гарадскога палігона цвёрдых камунальных адходаў. Да адміністрацыйнай адказнасці тады было прыцягнута Мінска-Маладзечанскі ЖКГ у адпаведнасці з часткай 2 артыкула 15.63 КоАП (штраф на суму 1 440 000 беларускіх рублёў).

ДАВЕДКА. Законам Рэспублікі Беларусь «Аб абыходжанні з адходамі» (арт. 29) устаноўлена, што аб'яшчоджанне адходаў павінна ажыццяўляцца толькі на аб'ектах аб'яшчоджаных адходаў, якія падлягаюць уліку ў адпаведным рэестры згодна з Палажэннем аб парадку ўліку ўведзеных у эксплуатацыю аб'ектаў захоўвання, пахавання і аб'яшчоджаных адходаў. Гэтыя аб'екты зацверджаны Паставай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 23 ліпеня 2010 г. №1104 «Аб некаторых пытаннях у галіне абыходжання з адходамі».

У адпаведнасці з артыкулам 31 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб ахове атмасфернага паветра», спальванні рэчываў, якія не з'яўляюцца палівам або сумесі рэчываў, матэрыялаў і адходаў, забараняецца, акрамя выпадкаў, калі спальванне ажыццяўляецца з выкарыстаннем спецыяльных прылад і выкананнем патрабаванняў заканадаўства аб ахове навакольнага асяроддзя.

Часткай 2 артыкула 15.63 КоАП за парушэнне патрабаванняў заканадаўства аб абыходжанні з адходамі прадугледжана адказнасць у выглядзе папярэджання або накладання штрафу ў памеры ад пяці да пяцідзесяці базавых велічынь, на індывідуальнага прадпрыемальніка — да двухсот базавых велічынь, а на юрыдычную асобу — да тысячы базавых велічынь.

НЕБЯСПЕЧНЫ «ЗАМАК»

У сакавіку гэтага года працаўнікі лабараторыі аналітычнага кантролю Рэспубліканскага цэнтра аналітычнага кантролю ў галіне аховы навакольнага асяроддзя (ГУ РЦАК) падчас праверкі гандлёвага цэнтра «Замак» ААТ «Тытунь-інвест» выявілі перавышэнне нарматываў выкідаў забруджальных рэчываў, а менавіта — аксід вугляроду (чаднага газу) — амаль у 1,5 разоў!

Забруджанне адбылося ў выніку парушэння тэхналогіі работы кацельні. Факт быў кваліфікаваны супрацоўнікамі Мінскага гарадскога камітэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя як парушэнне патрабаванняў падпункта 1.3 пункта 1 артыкула 21 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб ахове атмасфернага паветра». На «Тытунь-інвест» быў накладзены штраф у памеры 3 600 000 рублёў, а таксама выстаўлена прэтензія аб кампенсацыі страты, нанесенай навакольнаму асяроддзю незаконным выкідам забруджальных рэчываў у атмасфернае паветра.

ДАВЕДКА. Аксід вугляроду, або чадны газ, — атрутнае газ без колеру, паху і смаку. Ён утвараецца пры няпоўным згаранні драўніны, выкапнёвага паліва і тытуню, пры спальванні цвёрдых адходаў і частковым анаэробным раскладанні арганікі. Пад уздзеяннем вількай колькасці чаднага газу можа адбыцца страта прытомнасці, здарыцца кома і нават наступіць смерць.

Часткай 1 артыкула 15.48 КоАП за забруджанне атмасфернага паветра з дапамогай пастануплення забруджальных рэчываў у атмасфернае паветра ад крыніц выкідаў з перавышэннем устаноўленых нарматываў дапушчальных выкідаў і (або) часовых нарматываў дапушчальных выкідаў забруджальных рэчываў у атмасфернае паветра прадугледжана адказнасць у выглядзе накладання штрафу ў памеры ад чатырох да дваццаці базавых велічынь, на індывідуальнага прадпрыемальніка — да пяцідзесяці базавых велічынь, а на юрыдычную асобу — да двухсот базавых велічынь.

ПАГРОЗА
АД «СЯРЭБРАНАЙ
ВАДЫ»

(Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.)

Сістэма іх збору ў нашай краіне толькі пачынае фарміравацца. Нягледзячы на гэта, сёння ў Беларусі дзейнічаюць некалькі заканадаўчых актаў, якія дапамагаюць зменшыць уздзеянне ртуті на навакольнае асяроддзе.

Дакументамі прадугледжана, што збор ртутных адходаў сёння павінны хвалявацца не толькі вытворцы і пастаўшчыкі тавараў, якія змяшчаюць ртуть, але і гандлёвыя арганізацыі па ўсёй краіне. Паводле слоў галоўнага спецыяліста прадпрыемства «Аператар другасных матэрыяльных рэсурсаў» **Сяргея ЮРЧЫ**, зборам і перапрацоўкай люмінесцэнтных лямпаў займаюцца Брэсцкі электралямпавы завод, прадпрыемствы «Электратэхімарт», «Экалогія-121», «БелВТІ», а таксама аб'екты гандлю, плошча якіх перавышае 400 м².

Асобныя прадпрыемствы валодаюць тэхналогіямі аб'яшчоджаных ртуті ў электрычных лямпах — алошніа размольваюцца ў вакууме, пары люмінафору з іх сарбіруюцца спецыяльным рэчывам і ўжо аб'яшчоджаныя вывозяцца на захаванне.

Згодна з заканадаўствам, у кожным рознічным гандлёвым аб'екце плошчай звыш 100 м² таксама павінны збірацца і элементы сілкавання з ртутцю (батэрэйкі), а потым перадавацца на захаванне ў спецыялізаваныя арганізацыі. На жаль, пакуль не вырашана пытанне наконт далейшага лёсу гэтых не-

бяспечных адходаў — будаваць свой перапрацоўчы комплекс ці вывозіць іх за мяжу.

НЕБЯСПЕКА ПОБАЧ

Амаль кожны дзень на пульты цэнтраў аператыўнага ўпраўлення МНС прыходзяць званкі аб разбітым градусніку — яны складаюць абсалютную большасць выклікаў спецыялістаў службы хімічнай і радыяцыйнай абароны.

Сёння многія ведаюць, што нават 1-2 грамы ртуті, якія звычайна змяшчаюцца ў тэрмометры, здольныя прынесці сур'ёзную шкоду здароўю, асабліва дзецям і жывёлам. «Злавіць» металічнага «ўцекача» дапаможа механічная дэмеркурызацыя — збор асколкаў разбітага тэрмометра і бачных частчак ртуті. Пасля трэба правесці вільготную прыборку з мыльным растварам і старанна праветрыць памяшканне. Калі ртуть патрапіла ў цяжкадаступныя месцы, без хімічнай працоўкі з дапамогай розных рэагентаў (выконваецца толькі спецыялістамі) не абыйсця.

Асноўная праблема ў гэтай сферы — для адходаў з ртутцю пакуль няма спецыялізаваных пунктаў збору. Ртуть (як сабраная падчас дэмеркурызацыі, так і самастойна прынесена насельніцтвам) сёння ў асноўным акумуляуецца ў падраздзяленнях МНС. Але дзейным заканадаўствам іх захоўванне ў пажарных частках не прадугледжана, а значыць, не вылучаюцца сродкі на аргані-

зацыю гэтай працы. І, каб перадаць яе на спецыялізаваныя палігоны або прадпрыемствы, спецыялістам Цэнтра хімічнай і радыяцыйнай абароны даводзіцца адшукваць уласныя рэзервы. У ААТ «Белколмермет» грамадзяне могуць здаць толькі чыстую ртуть (змяшчаецца ў зламаных і маральна састарэлых прыборах).

— Магчыма, варта пачаць аб стварэнні пунктаў збору і захоўвання ртутных адходаў на базе нарыхтоўчых пунктаў, — лічыць начальнік Цэнтра хімічнай і радыяцыйнай абароны **Васіль ШАЛЕПІН**. — Колькасць выклікаў з-за пабітых тэрмометраў не скарачаецца — людзі ўсё больш сур'ёзна ставяцца да гэтай праблемы і імкнуча пазбавіцца ад шкоднага ўздзеяння. І каб тэрмометры не выкідваліся разам з бытавым смеццем, трэба арганізаваць сістэму іх збору ў насельніцтва.

У Беларусі перапрацоўка тэрмометраў ад арганізацыі і юрыдычных асоб займаюцца толькі два прадпрыемствы — «Гродна Азот» і Брэсцкі электралямпавы завод. Магчыма, пры стварэнні вышэйназванай сістэмы там будзе аб'яшчоджвацца і ртуть з нашых тэрмометраў.

Але пакуль гэтыя праблемы спрабуюць вырашыць на дзяржаўным узроўні, свой унёсак ужо павінны рабіць звычайныя людзі. Якім чынам? Купляць не звычайныя, а электронныя тэрмометры, якія не змяшчаюць ртуті. Выклікаць спецыялістаў ці самастойна заносіць сабраны метал (выконваючы ўсе рэкамендацыі) з разбітых градуснікаў у падраздзяленні МНС. Не выкідаць люмінесцэнтныя лямпы і батэрэйкі разам з іншымі адходамі, а класці іх у спецыяльныя кантэйнеры ў крамах і іншых месцах. А галоўнае, разумець, што толькі ўвага і насяржанае да гэтага каварнага рэчыва дапаможа пазбегчы сур'ёзных праблем.

Вераніка КОЛАСАВА.
kolasava@vziazda.by

■ У свеце жывёл

БЯЗНОГАЯ ЛАСТАЎКА,
ЯКАЯ СПІЦЬ ПАДЧАС ПАЛЁТУ

Свіргуля (чорнага стрыжа) называюць рэкардсменам сярод птушак:

ён праводзіць больш за 90% усяго часу ў палёце і пры гэтым лічыцца адным з самых хуткіх. Да паветра крылаты прызвычаіўся настолькі, што без асаблівых турбот спіць нават у палёце, а на зямлю практычна не спускаецца.

— Да нас часта звяртаюцца з просьбай: знайшлі свіргуля, не ведаем, што з ім рабіць: не лятае, — распавядае **арнітолаг грамадскай арганізацыі «Ахова птушак Бацькаўшчыны» Сямён ЛЕВЫ**. — У такіх сітуацыях мы раім падкінуць птушку ў паветра альбо пасадзіць яе на падаконнік — тады паляціць.

Стрыжы не могуць самастойна ўзляцець: крылы ў іх доўгія, а ногі кароткія. Часам птушкі дабіраюцца да бардзюра, падскокваюць і пачынаюць палёт.

Шведскія арнітолагі прасачылі траекторыю руху свіргулёў уначы. Аказалася, яны набіраюць вялікую вышыню, затым ляцяць пад вуглом да напрамку ветру і праз кожныя некалькі хвілін мяняюць кірунак палёту. Пры слабых ветры ў сне свіргулі лётаюць па крузе.

У перыяд міграцыі многія птушкі пераймаюць вопыт свіргуля і не спыняюцца падчас палёту, а лунаюць у небе. Валодаючы гэтым майстэрствам амаль усе драпежнікі, напрыклад, змеяед, вялікі і малы падворлік.

Кажуць, нібыта свіргулі перапыняюць палёт толькі для таго, каб вывесці птушанят. Арнітолаг не згаджаецца: па яго

словах, гэтыя птушкі могуць начаваць у сховішчах. Звычайна свіргулі знаходзяць прытулак каля чалавечага жылля: шукаюць шчыліны пад шыферным дахам, карнізамі. Менавіта там перад рамонтам будынка лепш уважліва яго даследаваць — магчыма, знойдзеце гняздо. Свіргуль можа прыляціць і ў дуплах дрэў. Будаўнічыя матэрыялы для «дома» — пушынікі, сухую траву — птушкі збіраюць у паветры. Харчуюцца лягачымі насякомымі, у палёце ловяць кропелькі вады. У неспрыяльнае надвор'е свіргулі могуць залятаць далёка ад сваіх гняздоўяў — ледзь не на 100 кіламетраў. На гэты час птушаняты ўпадаюць у здранцвенне, усе біялагічныя працэсы ў іх запавольваюцца. У такім стане малыя чакаюць, калі бацькі вернуцца да іх.

Сёлета белабрухі стрыжы папоўнілі спіс арнітафаўны Беларусі.

Недарма свіргуля прызвалі бязногай ластаўкай: абодва віды ледзь не ўсё жыццё праводзяць у палёце, і вонкава яны досыць падобныя. Адрозніць іх можна так: у свіргуля — вузкія і серпападобныя крылы, у ластавак цела белае спадыспаду.

Кацярына РАДЗІЮК.

radziuk@vziazda.by